

વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત

તુલનાત્મક સાહિત્ય વિભાગ

વિષય: તુલનાત્મક સાહિત્ય

એમ.એ. સેમેસ્ટર-૧

વર્ષ સને: ૨૦૨૦-૨૦૨૧થી ૨૦૨૧-૨૦૨૨, ૨૦૨૨-૨૦૨૩ સુધી અમલમાં

હેતુ: તુલનાત્મક સાહિત્ય વિશેની સમજ કેળવે અને કૃતિઓના અધ્યયન દ્વારા તેના વિનિયોગની ભૂમિકા સ્પષ્ટ થાય.

Paper : 1 : Core: 1 સૈદ્ધાંતિક વિચારણા અને વ્યવહારુ વિવેચન:

એકમ:૧	(૧) તુલનાત્મક સાહિત્ય: શબ્દ, અર્થ, સંજ્ઞા અને સંકેતો
	(૨) તુલનાત્મક સાહિત્ય: વ્યાખ્યા, વિભાવના અને લક્ષણો
	(૩) તુલનાત્મક સાહિત્યની અનિવાર્યતા: ભારતીય અને વૈશ્વિક સંદર્ભે
	(૪) તુલનાત્મક સાહિત્યનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ ભારત અને વિશ્વમાં
એકમ:૨	(૧) તુલનાત્મક સાહિત્ય: અમેરિકન, ફ્રેંચ, જર્મન અને એશિયન અભિગમ
	(૨) તુલના: વ્યવહારજીવનમાં, સાહિત્યમાં અને અન્ય શાસ્ત્રોમાં
	(૩) તુલનાત્મક સાહિત્ય: ગ્યૂઈથે, મેથ્યુ આર્નોલ્ડ અને રવીન્દ્રનાથ ટાગોર
	(૪) તુલનાત્મક સાહિત્ય: નવી દિશાઓ અને સમકાલીન દૃષ્ટિકોણ
એકમ:૩	‘અરવલ્લી’: કિશોરસિંહ સોલંકી (ગુજરાતી)
એકમ:૪	‘આરણ્યક’: વિભૂતિભૂષણ બંધોપાધ્યાય (બંગાળી)
નોંધ:	બંને કૃતિઓની તુલના અપેક્ષિત છે

સંદર્ભ પુસ્તકો :

૧. પરીખ, ધીરૂ: ‘તુલનાત્મક સાહિત્ય’, પ્રકાશન: ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ, પ્રથમ આવૃત્તિ.
૨. બાપટ, વસંત: (અનુ.: જયા મહેતા) ‘તુલનાત્મક સાહિત્યાભ્યાસ’, પ્રકાશક: એસ.એન.ડી.ટી. યુનિવર્સિટી, મુંબઈ પ્રથમ આવૃત્તિ.
૩. ચૌધરી, ઈન્દ્રનાથ: ‘તુલનાત્મક સાહિત્ય કી ભૂમિકા’, નેશનલ પબ્લિસિંગ હાઉસ, ૧૯૮૩, નવી દિલ્હી.
૪. દેસાઈ, અશ્વિન: ‘તુલનાત્મક સાહિત્યની દિશામાં’, દિવ્યાનંદ પ્રકાશન, ૧૯૯૨.
૫. દેસાઈ, અશ્વિન: ‘અંગુલી નિર્દેશ’, સાહિત્ય સંગમ, બાવાસીદીની શેરી, પંચોલી વાડી સામે, સુરત, ૨૦૦૦.
૬. દેસાઈ, ચૈતન્ય: ‘તુલનાત્મક સાહિત્ય-ભારતીય સંદર્ભ’, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ-૧૯૯૬.
૭. રાવળ, વિનાયક અને બીજા: (સંપાદન): ‘વિવિધ અભિગમો’ (વિવેચનના), ગુજરાતીનો અધ્યાપક સંઘ, અમદાવાદ-૧૯૮૦.
૮. પરમાર, દમયંતી: ‘શિવકુમાર જોષી અને જૈનેન્દ્રકુમારની નવલકથાઓમાં નારીચેતના’, પ્રકાશક:

પોતે, પ્રથમ આવૃત્તિ-૨૦૦૫.

૯. Gifford Henry: “Comparative Literature”: Rout ledge and keg an paul, London-1969.
૧૦. Power, S.S.: “Comparative Literature Studies”, an introduction Duckworth London & New Your.
૧૧. Chandra Mohan: (Ed.) “Aspects of Comparative Literature: Current Approaches”, New Delhi, India Publishers and Distributors: 1989.
૧૨. Das, Sisirkumar: (Ed.) “Comparative Literature: Theory and Practical”, Indian institute of studies: 1978.
૧૩. Nakamura, Hajime: “A Comparative History of Ideas”, Motilal Bansrasidass, Pvt. Ltd. Delhi, First Indian Edition: Delhi: 1992.
૧૪. Cuddon, J.A.: “Dictionary of Literary Terms”
૧૫. મળેલા જીવ: પન્નાલાલ પટેલ
૧૬. દેવદાસ: શરદબાબુ
૧૭. દેસાઈ, (ડૉ.) ચૈતન્ય: ‘ભારતીય નવલકથામાં આત્મખોજ,’ ન્યૂ પોપ્યુલર પ્રકાશન, સુરત
૧૮. દેસાઈ, (ડૉ.) ચૈતન્ય: ‘પાશ્ચાત્ય નવલકથામાં આત્મખોજ,’ ફ્લેમિંગો પબ્લિકેશન, અમદાવાદ
૧૯. દેસાઈ (ડૉ.) ચૈતન્ય: ‘તુલનાત્મક સાહિત્ય: વિદેશી સંદર્ભ’
૨૦. અરવલ્લી: કિશોરસિંહ સોલંકી
૨૧. આરણ્યક: વિભૂતિભૂષણ બંધોપાધ્યાય

હેતુ : તુલનાત્મક સાહિત્યના અભ્યાસક્ષેત્રના ખ્યાલની સાથે વિષયવસ્તુલક્ષી અભ્યાસનો ખ્યાલ મેળવે. કૃતિઓના અભ્યાસ થકી વિષયવસ્તુલક્ષી અભ્યાસની સમજ કેળવાય.

Paper : 2 Core: 2: વિષયવસ્તુલક્ષી અભ્યાસ: રાષ્ટ્રીય ભાવના

- એકમ:૧ (૧) તુલનાત્મક સાહિત્ય અને વિષયવસ્તુલક્ષી અભ્યાસ
(૨) પ્રાકૃતિક ઘટના
(૩) કથાઘટકો
(૪) પરિસ્થિતિઓ
(૫) વર્ગપ્રતિનિધિઓ
(૬) પુરાણ-ઈતિહાસની પાત્રસૃષ્ટિ
- એકમ:૨ (૧) રાષ્ટ્ર ઓર રાષ્ટ્રીય ભાવના
(૨) હિન્દી ઓર કન્નડ સાહિત્યમેં રાષ્ટ્રીયતા

એકમ:૩ રામધારી સિંહ દિનકરની કવિતાઓ (હિન્દી) (પસંદગીની કવિતાઓ)

એકમ:૪: ગૃહભંગ, એસ. એલ.ભૈરપ્પા (કન્નડ)

નોંધ: બંને કૃતિઓની તુલના અપેક્ષિત છે

સંદર્ભ પુસ્તકો:

૧. પરીખ, ધીરૂ: 'તુલનાત્મક સાહિત્ય', પ્રકાશન: ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ, પ્રથમ આવૃત્તિ.
૨. બાપટ, વસંત: (અનુ.: જયા મહેતા) 'તુલનાત્મક સાહિત્યાભ્યાસ', પ્રકાશક: એસ.એન.ડી.ટી. યુનિવર્સિટી, મુંબઈ પ્રથમ આવૃત્તિ.
૩. ચૌધરી, ઈન્દ્રનાથ: 'તુલનાત્મક સાહિત્ય કી ભૂમિકા', નેશનલ પબ્લિસિંગ હાઉસ, ૧૯૮૩, નવી દિલ્હી.
૪. દેસાઈ, અશ્વિન: 'તુલનાત્મક સાહિત્યની દિશામાં', દિવ્યાનંદ પ્રકાશન, ૧૯૯૨.
૫. દેસાઈ, અશ્વિન: 'અંગુલી નિર્દેશ', સાહિત્ય સંગમ, બાવાસીદીની શેરી, પંચોલી વાડી સામે, સુરત, ૨૦૦૦.
૬. દેસાઈ, ચૈતન્ય: 'તુલનાત્મક સાહિત્ય-ભારતીય સંદર્ભ', યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ-૧૯૯૬.
૭. રામધારી સિંહ દિનકરની કવિતાઓ
૮. ગૃહભંગ: એસ. એલ.ભૈરપ્પા

હેતુ : સ્વરૂપલક્ષી અભ્યાસ દ્વારા સાહિત્યના સ્વરૂપનો સંબંધ પરિચય મેળવે અને કૃતિઓ દ્વારા સ્વરૂપનો તલસ્પર્શી અભ્યાસ થાય.

Paper : 3: Core: 3 સ્વરૂપલક્ષી અભ્યાસ: પ્રવાસ સાહિત્ય

એકમ:૧ (૧) તુલનાત્મક સાહિત્ય અને સ્વરૂપલક્ષી અભ્યાસ
(૨) પ્રવાસ સાહિત્યની વિભાવના

એકમ:૨ (૧) ગુજરાતી સાહિત્યમાં પ્રવાસ સાહિત્ય
(૨) હિન્દી સાહિત્યમાં પ્રવાસ સાહિત્ય

એકમ:૩ હિમાલયનો પ્રવાસ: કાકાસાહેબ કાલેલકર (ગુજરાતી)

એકમ:૪ સરયૂ સે સિંધુ: (હિન્દી), રવિપ્રકાશ ટેકચંદાણી

નોંધ: બંને કૃતિઓની તુલના અપેક્ષિત છે.

સંદર્ભ પુસ્તકો :

(૧) બાપટ, વસંત: (અનુ.: જયા મહેતા) 'તુલનાત્મક સાહિત્યાભ્યાસ', પ્રકાશક: એસ.એન.ડી.ટી. યુનિવર્સિટી, મુંબઈ પ્રથમ આવૃત્તિ.

(૨) અઢાર સાહિત્યિક નિબંધો - સંપા. મફત ઓઝા

(૩) ગુજરાતી સાહિત્યનો દસમો દાયકો - સંપા. ભોળાભાઈ પટેલ

(૪) અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યની વિકાસ રેખા: ધીરુભાઈ ઠાકર

(૫) અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્ય સ્વરૂપોનો વિકાસ: ડૉ. રણજીતરામ પટેલ

(૬) સત્તર સાહિત્ય સ્વરૂપો - પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ

(૭) સદીનું સરવૈયું - સંપા. રઘુવીર ચૌધરી

(૮) સાહિત્યિક સ્વરૂપો (ભાગ:૧-૨)-પ્રો. કુજવિહારી મહેતા, ડૉ. જયંત પટેલ

(૯) સ્વરૂપ સન્નિધાન - સુમન શાહ

(૧૦) 'હિમાલયનો પ્રવાસ': કાકાસાહેબ કાલેલકર

(૧૧) 'સરયૂ સે સિંધુ' (હિન્દી);, રવિપ્રકાશ ટેકચંદાણી

(૧૨) 'પ્રવાસ સાહિત્ય': અરૂણા બક્ષી

હેતુ : મધ્યકાલીન સાહિત્ય અભ્યાસનો પરિચય થાય અને મધ્યકાળના કવિઓના સર્જન વિશેની સમજ મેળવે.

Paper : 4 Elective: 1 (A) મધ્યકાલીન સાહિત્ય

એકમ:૧ (૧) મધ્યકાલીન સાહિત્યના પરિબળો
(૨) મધ્યકાલીન સાહિત્યની લાક્ષણિકતાઓ
(૩) મધ્યકાલીન સાહિત્યના સ્વરૂપો
(૪) મધ્યકાલીન ભારતીય ભક્તિ સાહિત્ય

- એકમ:૨ (૧) મધ્યકાલીન ગુજરાતી ભક્તિ પરંપરા
(૨) મધ્યકાલીન હિન્દી ભક્તિ પરંપરા
(૩) મધ્યકાલીન ગુજરાતી જ્ઞાનમાર્ગી કવિતા
(૪) મધ્યકાલીન મરાઠી જ્ઞાનમાર્ગી કવિતા

એકમ:૩ અખો

એકમ:૪ તુકારામ

નોંધ: બંને કવિઓની તુલના અપેક્ષિત છે.

સંદર્ભ પુસ્તકો :

- (૧) ગુજરાતી સાહિત્ય (મધ્યકાલીન) અનંતરાય રાવળ
(૨) મધ્યકાલીન ગુજરાતી જ્ઞાનમાર્ગી કવિતા : બળવંત જાની
(૩) મધ્યકાલીન જ્ઞાનમાર્ગી કાવ્યધારાની ભૂમિકા : સુરેશ જોશી
(૪) મધ્યકાળના સાહિત્ય પ્રકારો : ચંદ્રકાન્ત હરિપ્રસાદ મહેતા
(૫) ગુજરાતી સાહિત્યની વિકાસ રેખા : ધીરુભાઈ ઠાકર
(૬) ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ ભાગ-૧,૨ : ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ

હેતુ : સાહિત્ય અને સમાજશાસ્ત્ર વિશેની સમજ વિદ્યાર્થી મેળવે અને બંનેના આંતર સંબંધનો ખ્યાલ મેળવે.

Paper : 5 Multi disciplinary: સાહિત્ય અને સમાજશાસ્ત્ર

એકમ:૧ સાહિત્ય અને સમાજની વ્યાખ્યા અને વિભાવના

એકમ:૨ સાહિત્ય અને સમાજનો પારસ્પરિક સંબંધ અને વિવિધ વિવેચકોની વિચારણાઓ.
સાહિત્યનું સમાજશાસ્ત્ર

એકમ:૩ 'સરસ્વતીચંદ્ર': ભાગ: ૦૪ (ગુજરાતી) ગોવર્ધનરામ ત્રિપાઠી

એકમ:૪ 'સહસ્ત્રક્રેણ': (તેલુગુ) વિશ્વનાથ સત્યનારાયણ

સંદર્ભ પુસ્તકો :

- (૧) સાહિત્ય અને સમાજ - વિધુત જોશી
- (૨) સાહિત્ય અને સામાજિક ચેતના - સુધીરચંદ્ર
- (૩) કલાનું સમાજશાસ્ત્ર - અક્ષય દેસાઈ
- (૪) સાહિત્ય કે સમાજશાસ્ત્ર કી ભૂમિકા- મૈનેજર પાંડેય
- (૫) અર્થાતનો વિશેષાંક
- (૬) કારન્ય, શિવરામ (અનુ: પ્રભાકર મંગળવેદેકર): ધરતી ખોળે પાછો વળે, સાહિત્ય અકાદમી, નવી દિલ્હી, પ્રથમ આવૃત્તિ: ૧૯૮૨.
- (૭) મહેતા, ભરત: જ્ઞાનપીઠ પુરસ્કૃત નવલકથા:
- (૮) મુગલિ આર. એસ.: કન્નડ સાહિત્યના ઈતિહાસની રૂપરેખા, સાહિત્ય અકાદમી, નવી દિલ્હી, પ્રથમ આવૃત્તિ: ૧૯૭૭.
- (૯) રાંગ્રા, રણવીર: ભારત કે પ્રમુખ સાહિત્યકારો સે અન્તરંગ બાતચીત, આર્ય પ્રકાશન મંડળ, દિલ્હી, પ્રથમ આવૃત્તિ: ૨૦૦૮.
- (૧૦) સરસ્વતીચંદ્ર: ભાગ: ૦૪ ગોવર્ધનરામ ત્રિપાઠી
- (૧૧) સહસ્ત્રક્રેણ: (તેલુગુ) વિશ્વનાથ સત્યનારાયણ